

پایش بازار

پویایی های بازار

۱- مدتی است که قیمت های نفت از ۵۰ دلار هر بشکه عبور کرده و به کانال ۵۰ تا ۶۰ دلار وارد شده است. برای تولیدکنندگان این شاخص به معنای بیشتر شدن فرصت سرمایه گذاری در این صنعت است. هر چند که دولت بایدن هر گونه سرمایه گذاری دولتی آمریکا در خارج از کشور در انرژی های فسیلی را ممنوع اعلام کرد، اما این موضوع در وضعیت مالی پروژه های نفت و گاز تاثیر چندانی ندارد. قیمت نفت برنت در هفته گذشته نسبت به هفته قبل ۱,۶ دلار بالا رفته و به هر بشکه ۵۶,۱۱ دلار در بازار لندن رسید. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت نیز با ۱,۵ دلار افزایش به ۵۲,۹۱ دلار هر بشکه در بازار کاشینگ رسید. قیمت گاز طبیعی در بازار هنری هاب نیز به بالاتر از ۲,۶۷ دلار هر میلیون بی تی یو رسید که ۲۵ سنت بیشتر از هفته گذشته است. بنظر می رسد که اقتصاد جهانی در حال حرکت است. یکی از دلایل آن می تواند بیشتر شدن انواع و تولید واکسن ها علیه بیماری کووید-۱۹ باشد.

تفسیر هفته

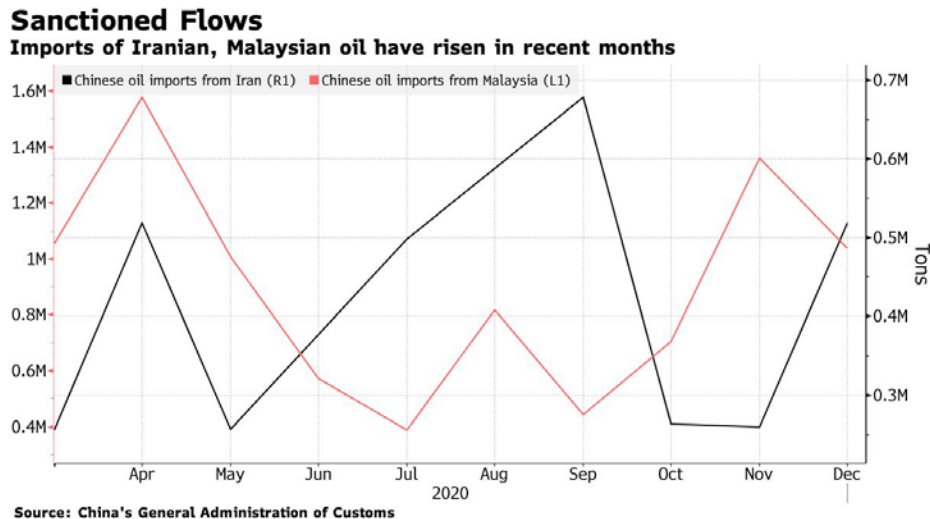
۱- هفته گذشته رسانه های اندونزی از توقیف دو نفتکش در آب های این کشور خبر دادند. یکی از دو نفتکش ایرانی و دیگری با پرچم پاناما تردد می کرده است. مقامات اندونزی گفته اند که دلیل توقیف این دو نفتکش انتقال محموله نفت خام خود به کشتی های دیگر بوده است. گشت آژانس امنیت دریانوردی اندونزی اعلام کرده است که سامانه های ناوبری و راداری این دو نفتکش خاموش بوده و به طور اتفاقی آنها را ردیابی کرده است. سخنگوی وزارت امور خارجه ایران گفت که این توقیف به دلیل مسائل فنی رخ داده که در زمینه حمل و نقل یک امر فنی است. ظرفیت مجموع دو نفتکش حدود ۲ میلیون بشکه اعلام شده است. در این مسئله پای چین نیز به میان آمد، آن گاه که مشخص

شد که تعداد ۲۵ نفر از ۶۱ خدمه این دو نفتکش چینی هستند و مقصد نفتکش ساحل شرقی چین بوده است. اقدام اندونزی در توقیف این تانکرها مورد استقبال ایالات متحده قرار گرفت و سخنگوی سفارت آمریکا در جاکارتا تلاش‌های گارد ساحلی اندونزی برای مقابله با فعالیت‌های غیرقانونی دریایی را ستود.

۲- این حادثه نشان دهنده یک وضعیت استراتژیک در نظریه بازی‌ها در بین سه بازیگر عمده جهان است: ایران، چین، و آمریکا در زمینه انرژی با یکدیگر در ارتباط هستند. ایران و چین مایلند که در تبادلات حامل‌های انرژی همکاری نمایند. در این راستا، ایران به چین نفت خام، میعانات گازی و برخی از محصولات مشتقه از نفت را صادر می‌نماید. ایالات متحده در ۴۲ سال اخیر و بخصوص در ۴ سال گذشته بشدت تلاش داشته که ایران از صدور نفت خام و گاز طبیعی محروم مانده تا از این طریق به فناوری‌های جدید مانند دست‌یابی به تولید گاز طبیعی مایع شده (ال‌ان‌جی) دست پیدا نکرده، توسعه اقتصادی و مآلا رفاه اجتماعی در ایران دست نیافتنی گردد. چین و ایالات متحده در رقابتی سخت در بخش ژئوپلیتیک و تجارت بوده و همچنان در جنگ سرد تجاری با یکدیگر و همچنین برخی از شاخ و شانه کشیدن در اطراف تایوان و دریای چین جنوبی هستند.

۳- در پس از انتخابات اخیر آمریکا، اخبار منتشر شده حاکی از آن است که مقدار انتقال نفت ایران به چین بیشتر شده است. این مسئله می‌تواند آشکار شدن تجارت نفت ایران بدلیل فشار بی‌اندازه دولت ترامپ در مسیرهای دریایی در سراسر جهان علیه صادرات نفت ایران تفسیر گشته و یا به فضای روانی ایجاد شده مبنی بر احتمال رفع تحریم‌ها، بازگشت آمریکا به برجام، و تسهیل در امر تجارت انرژی توسط ایران تعبیر گردد. هر چه هست به گزارش کپلر صادرات نفت ایران به چین در پس از نوامبر ۲۰۲۰ افزایش یافته است. در ماه نوامبر به گزارش اداره آمار گمرک چین طبق نمودار بلومبرگ، ۱,۴ میلیون بشکه در روز چین نفت خام از نوع ایران را وارد کرده است. این نشان می‌دهد که ادعای آمریکا مبنی بر صفر رساندن صادرات نفت ایران تا چه اندازه بی‌پایه بوده است. در همین حال برخی از ناظران حرکت نفتکشها و ردیابی آنها اعتقاد دارند که نفت وارداتی به چین از سوی مالزی نیز می‌تواند اکثرا نفت ایران باشد که از طریق انتقال کشتی به کشتی در آبهای اقیانوس هند به نام مالزی وارد بنادر چین شده است. اگر این حرف درست باشد این مقدار نفت نیز مطابق ادعای بلومبرگ در ماه نوامبر ۱ میلیون بشکه در روز بوده است. پس بصورت حداقلی ایران در حدود ۱ میلیون بشکه نفت در روز به چین صادر می‌نماید. خبرگزاری مهر به نقل از وزیر نفت ایران صادرات نفت ایران را ۹۰۰ هزار بشکه در روز اعلام کرده است. این مقدار صادرات و در مقابل حجم واردات کالاها و خدمات از چین توسط ایران نشان می‌دهد که این دو کشور علیرغم تحریم‌های گزنده آمریکا در روابط دوجانبه خود نسبتا موفق بوده‌اند. بخصوص در بخش انرژی

معاملات دو کشور در حد قابل توجهی ارتقا پیدا کرده است. دخالت شرکت های نفت و گاز چین در پروژه های ایرانی نیز اهمیت دارد.

۴- یکی از نشانه های علائق ایران و چین در توافق ۲۵ ساله همکاری ایران و چین منعکس است. روابط ایران و چین سابقه ۵۰ ساله دارد. در پس از برقراری روابط سیاسی آمریکا و چین کمونیست، روابط جدید ایران و جمهوری خلق چین با تاسیس سفارت ایران در پکن آغاز گشت. در پس از انقلاب و در سالهای آغازین جنگ ایران و عراق روابط تجاری رو به گسترش نهاد. بنابر نظر دکتر شریعتی نیا از ده سال قبل تلاش هایی برای شکل دهی به کار راهبردی با چین آغاز شد. در سال ۲۰۱۶ رئیس جمهور چین پس از ۱۴ سال به ایران آمد و کار مشترک برای تدوین سند جامع همکاری راهبردی مورد توافق قرار گرفت. پس از ۴ سال دولت ایران آن را تایید کرد. آنچه از کلیات منتشر شده پیداست که این سند یک نقشه راه است. تدوین نقشه راه در سیاست خارجی ایران سابقه چندانی ندارد. اما در چین سند نویسی و چارچوب دهی به روابط با دیگر کشورها و مفهوم بندی آن اهمیت دارد. چین با بسیاری از کشورها روابط خود را در قالب نقشه راه تعریف کرده است. این سند بسط بیانیه مشترک همکاری راهبردی که در ۲۰۱۶ و در پایان سفر رئیس جمهور چین منتشر شد، است. کانون آن بیانیه بند ۵ بخش سیاسی است که در آن آمده: طرفین در خصوص مسائل مهم مربوط به منافع اصولی کشورها از جمله استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی از یکدیگر حمایت قاطع می کنند. طرف ایرانی کماکان به سیاست چین واحد قاطعانه پایبند است. طرف چینی نیز از برنامه توسعه طرف ایرانی حمایت کرده و از افزایش نقش ایران در امور منطقه ای و بین المللی پشتیبانی می کند. برخی از کارشناسان حجم دلاری این توافق را ۴۰۰ میلیارد دلار می دانند. در این توافق چین متعهد می شود که همه ساله از ایران نفت خریداری نماید. همه اینها در صورتی است که این

- توافق عملی شود. با این حال، واقعیت این است که با کم‌اثر شدن تحریم‌های آمریکا و توافق احتمالی با اتحادیه اروپا، روابط تجاری ایران و چین می‌تواند شرایط بهتری را تجربه کند.
- ۵- قرن پیش رو، قرن آسیاست و پیشروترین کشور آسیایی نیز چین است. چین بزرگترین مصرف‌کننده انرژی جهان هست. در سال ۲۰۲۰، حدود ۳۰ درصد از انرژی اولیه جهان در چین مصرف شده است که آمار قابل توجهی است. چین که در ابتدای دهه ۹۰ پنجمین تولیدکننده نفت دنیا بود، در سال ۲۰۱۸ حدود ۱۳,۵ درصد مصرف دنیا را به نام خود ثبت کرده و در همین سال نزدیک به ۱۰ میلیون بشکه نفت در روز واردات داشته است. این مهمترین نکته برای کشور ماست که دارنده چهارمین ذخایر نفت دنیاست. در بخش گاز طبیعی نیز میزان مصرف و واردات چین روند رو به رشد محسوسی داشته است و در سال گذشته میلادی، حدود ۱۲۰ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی به چین وارد شده است. ابتکار یک کمربند و یک جاده که شی جین پینگ، رئیس‌جمهوری چین در سال ۲۰۱۳ مطرح کرد، امروز یکی از مهمترین موضوعات اقتصادی، تجاری و سرمایه‌گذاری دنیاست که حجم انبوهی خبر، تحلیل، گزارش، گفت‌وگو و راهبرد درباره آن در سراسر دنیا منتشر می‌شود. بانک توسعه چین در سال ۲۰۱۵ اعلام کرد که قصد دارد ۸۹۰ میلیارد دلار را در ۹۰۰ پروژه مرتبط با ابتکار یک کمربند و یک جاده در بیش از ۶۰ کشور سرمایه‌گذاری کند؛ عدد قابل ملاحظه‌ای که بسیاری از کشورها را برای جذب آن به تحرک، لابی، ارایه طرح و مذاکره با طرف چینی واداشته است. پاکستان در همسایگی ایران و چین نزدیک به ۴۶ میلیارد دلار را در قالب پروژه توسعه بندر اقیانوسی گوادر در نزدیکی چابهار ایران و توسعه کریدور اقتصادی چین - پاکستان که از کاشغر در استان سین کیانگ چین تا گوادر در سواحل اقیانوس هند امتداد دارد، جذب کرده است. چین در صنعت نفت نیجریه حدود ۱۶ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری کرده است.
- ۶- به نظر می‌رسد اولین پیامد بازگشت امریکا به توافق پاریس، تلاش جان کری نماینده این کشور در تصویب سریعتر جرایم استفاده از احتراق سوخت‌های فسیلی در کنفرانس‌های مربوط به تغییرات اقلیمی بخصوص کاپ ۲۶ (COP26) در گلاسکو در نوامبر ۲۰۲۱ باشد. کشورهایی همچون چین و اعضای اتحادیه اروپا که در ظرفیت‌سازی برای استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در طول این سالها فعالیت نموده‌اند، کمترین ضرر را خواهند دید. کشورهایی مانند ایران هم در فروش نفت و گاز آنها محدودیت به وجود آمده و هم به دلیل عقب افتادن در انجام زیرساخت‌های مربوط به حامل‌های انرژی فرصت جایگزینی را از دست داده و ضررهای متعددی را پذیرا می‌شوند. اگر به موقع اقدام کنیم هم نفت و گازمان را برای کاربرد موثر و پایدار نجات داده ایم و هم دچار مشکلات و جرایم بین‌المللی نخواهیم شد.
- ۷- علیرغم توسعه تولید نفت و بخصوص گاز در سالهای آتی، به نظر می‌رسد پیک مصرف نفت و سپس گاز در جهان سریعتر از پیش‌بینی‌های قبلی اتفاق خواهد افتاد. در این بین کشورهایی موفق خواهند بود که

سریعتر برای توسعه صنایع تبدیلی هیدروکربوری و پتروشیمی اقدام نمایند. در مقابل انرژی ارزان قیمت خورشید و باد، نفت و گاز بهترین کاربرد را نه برای احتراق بلکه بعنوان مواد اولیه در تولید بیش از ۲۵۰۰ محصول پتروشیمی با ارزش افزوده بالا خواهند داشت. برای ایران که دومین ذخایر گاز دنیا را در اختیار دارد، این بهترین خبر است. نکته مهم درباره مصرف گاز چین این است که در پی توافق اقلیمی پاریس، چین باید از مصرف زغال سنگ خود بکاهد و سبد مصرفی انرژی‌اش را با گاز طبیعی و انرژی‌های تجدیدپذیر و انرژی هسته‌ای تکمیل کند، چون چین بزرگترین مصرف‌کننده زغال سنگ دنیاست

۸- روابط ایران و چین می‌تواند در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر نیز گسترش یابد. چین بزرگترین تولیدکننده پانل‌های خورشیدی است. برق زمینه ساز توسعه جوامع و معمار تمدن جدید است. با گسترش فنآوری‌های استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و تلاش چینی‌ها در ارزان تولید کردن لوازم و وسائل تولید انرژی‌های پاک متوسط هزینه تولید برق از انرژی‌های پاک به ۳ سنت بر کیلووات ساعت کاهش یافته و پیش بینی می‌شود که این روند تا رسیدن به کمتر از ۲ سنت بر کیلووات ساعت ادامه یابد. این رقم در ایران بدلیل برخورداری از پتانسیل‌های خورشیدی و بادی از ۲٫۵ سنت بر کیلووات ساعت فعلی به کمتر از ۱٫۵ سنت بر کیلووات ساعت خواهد رسید.

۹- ولی مهمترین اقدام در روابط انرژی ایران و چین می‌تواند احداث خط لوله انتقال گاز طبیعی از ایران به چین باشد. مطالعات مربوط به خط لوله گاز آسیای مرکزی-چین همراه با ۴ شعبه فرعی آن انجام شده و هم اکنون ۶۰ میلیارد مترمکعب گاز از کشورهای ترکمنستان و ازبکستان به چین صادر می‌گردد. این مقدار یک چهارم مصرف کنونی چین است. ایران بازاری به همین مقدار با پی‌گیری خط لوله ایران-چین از طریق آسیای مرکزی را داراست. البته سناریوی دیگر ساخت تاسیسات ال ان جی می‌باشد که از لحاظ فنآوری و سرمایه‌گذاری پیچیدگیهای بیشتری را داراست.

